

Ongelijkheid Buitenwijken zijn stiefkindjes van de stad

Amsterdammers op de eerste en de tweede rang

Alle Amsterdammers zijn gelijk, maar wie verder van de Stopera woont, lijkt er minder toe te doen. De politieke of economische machtsbasis ligt nu eenmaal niet in Zuidoost, Noord of Nieuw-West. 'Dit is geen investeren, dit is ontwikkelingshulp.'

Marcel Wiegman
AMSTERDAM

Aan de muren van winkelcentrum Boven 't Y op het Buikslotermeerplein in Noord hangen grote borden, met een aantrekkelijk loekertje: 'Buiten winkelen, maar toch droog'. De tekst die eronder staat lijkt veelzeggender: 'Twee metrohaltes vanaf Amsterdam CS'. Voor je het weet ben je weer terug in de stad.

Beton is het wat de klok hier slaat. En grindtegels. Op het plein hangt armoede in de lucht. Veel leegstaande panden en gesloten rolluiken. 'Alles moet weg.' Van de 66.000 vierkante meter winkelvloer staan er 10.000 leeg. Al twintig jaar is er aan het winkelcentrum nauwelijks iets gedaan. Tot vijf keer toe liepen renovatieplannen op niets uit.

Vorige maand werden opnieuw schetsen gepresenteerd voor nieuwbouwplannen. Door de bouw van 2400 woningen wil de gemeente een nieuw, koopkrachtig publiek trekken. Het Buikslotermeerplein moet van een *place to buy* een *place to be* worden, ook door meer plek in te ruimen voor kantoren en publiekstrekkingen uit de culturele hoek.

'De gouden band'

Met plannen hebben de Noorderlingen inmiddels de nodige ervaring. Bruggen over het IJ zouden er komen om het stadsdeel bereikbaar te maken vanuit de rest van de stad. Maar ze kwamen er niet. "Die bruggen, dat is niet een belofte van gisteren, hè," zegt publicist Bas Kok, inwoner van Noord. "Het speelt al meer dan 180 jaar."

De gemeenteraad nam de afgelopen week nog wel een motie aan waarin staat dat er alsnog 'scenario's' worden onderzocht om 'de sprong over het IJ' mogelijk te maken. Hoop doet leven. 'Het college laat een van de armste stadsdelen van de stad in de steek,' schreef Canan Uyar, PvdA-lid van de stadsdeelcommissie in Noord in deze krant, nadat ze de zoveelste teleurstelling over de fietsbruggen had moeten verwerken.

Amsterdam-Noord als het stiefkindje van de stad. En het stadsbestuur doet nog wel zo zijn best. 'Ongelijk investeren voor gelijke kansen' is het adagium. Nieuw-West moet met de Meervaart een cultuurtempel van iconische allure krijgen, de nieuwe openbare bibliotheek komt niet in Zuid, maar in Zuidoost. Wethouders grij-

'Ik snap dat ze iets willen doen aan de drukte, maar dan moet je het niet bij ons dumpen'

'Tekenen ze een ov-lijntje in op de kaart. Loopt dat dwars door een winkelcentrum'

pen elke kans aan om hun gezicht te laten zien in de stadsdelen. Er is 60 miljoen euro uitgetrokken voor de 'aanpak Noord' en masterplannen in Zuidoost en Nieuw-West.

Eind september kwam Sjoukje Alta, stedelijk directeur gebiedsgericht werken, de plannen toelichten in de gemeenteraad. "We zien in deze gebieden dat het vertrouwen ontzettend aan het afnemen is," zei ze. "Dat mensen eigenlijk misschien wel liever niets meer met de gemeente te maken willen hebben."

De ambities: verbetering van het perspectief van de jeugd, verbetering van de veiligheid en verbetering van de leefbaarheid en woonomgeving. Er zijn 'doorbraakteams' opgericht en werkgroepen. De gemeente gaat luisteren naar bewoners, liet Alta weten. "Want bewoners worden niet boos geboren."

Werk het al? Voelen de Amsterdammers aan de randen van de stad zich nu net zo serieus genomen als de bewoners van de binnenstad en Zuid, bekend als 'de gouden band', waar de inkomens hoger zijn, de huizen duurder en de voorzieningen beter?

Vijf jaar geleden zette blogger en statistiek-liefhebber Dirk Kloosterboer nog netjes op een rijtje welke straten werden genoemd in de raadvragen van de jaren ervoor. Straten in het centrum werden tien keer zo vaak genoemd als die in Zuidoost. Straten buiten de Ring A10 kregen nauwelijks aandacht, die binnen de Ring juist veel. Ook grote delen van Noord en Oost bleken nauwelijks bekend bij de gemeenteraadsleden.

De voor de hand liggende conclusie: hoe verder je van de Stopera af woont, hoe minder je er als bewoner van Amsterdam toe lijkt te doen. Om met premier Mark Rutte te spreken: Amsterdam is de stad van de witte wijn sippende elite in de grachtengordel. Een beeld dat even hardnekkig als onbewezen is, maar toch prima beklijft.

Erotisch centrum

Wilma Kop van de bewonerscommissie Amsterdamse Poort verzamelde handtekeningen tegen de komst van een erotisch centrum in Zuidoost, dat de druk op de binnenstad moet verlichten. Er is geluisterd naar de bezwaren, zegt ze, maar vertrouwen doet ze de zaak niet. "Ik snap best dat ze iets willen doen aan de drukte in de

binnenstad, maar dan moet je het probleem niet bij ons dumpen. Die yuppen wisten toch dat ze tussen de hoeren gingen wonen?"

Ze voelt zich tekortgedaan. "Ze willen ons niet begrijpen in de Stopera. Ze denken: als we onze rotzooi droppen in het afvalputje van Amsterdam, dan zijn wij ervan af. Nu zie ik weer dat ze hier een abortuskliniek willen in Zuidoost. Staat daar straks een massa mensen voor de deur te demonstreren. We hebben al te weinig handhaving en politie."

In het stadsdeel zijn ze 'des duivels', zegt Michel Idsinga, lid van de bestuurscommissie in Zuidoost voor de PvdA. "Nadat de komst van een erosocentrum vrijwel unaniem door ons is afgewezen, wordt er nu toch weer gezocht naar een andere plek in het stadsdeel. Er wordt nauwelijks geluisterd naar de stadsdelen en nog wel het minst naar Zuidoost. Op de agenda van de gemeenteraad scoren wij het laagst van allemaal."

illustratie Rosa Snijders

24000

→ Op het Bukslotermeerplein in Noord wil de gemeente Amsterdam door de bouw van 2400 woningen een nieuw, koopkrachtig publiek trekken. Vijf eerdere renovatieplannen voor het winkelcentrum liepen op niets uit.

Buitenwijk verloor zijn status

'Weinigen beseffen hoe snel het is gegaan,' schreef gemeentelijk planoloog Martin van der Maas vorig jaar op stadszaken.nl. 'In slechts enkele decennia draaide het statusverschil tussen centrale steden en buitenwijken vrijwel helemaal om. Bewoners zien hun type wijk steeds vaker aan de verliezende kant van de geschiedenis terecht komen.'

Waar in de jaren zeventig en tachtig de binnensteden steeds meer in het verdorhoekje kwamen te zitten en 'suburbia' de wind mee had, volgde vanaf de jaren negentig de ommekeer. Tuinsteden, Vinex-wijken en groeikernen, ruim voorzien van groen, ruimte en parkeergelegenheid, bleken minder paradijselijk dan gedacht.

Van der Maas: 'Slaapsteden werden ze genoemd, groene weduwen zaten er in hun zitkuilen op maandagochtend aan hun eenzame sherry. Ze telden hun materiële zegeningen, maar de verlangens naar de oude stad verdwenen niet.'

De binnenstad, 'verhipt met kunstenaars, excentriekelingen en toonaangevende journalisten', raakte herbevolkt door delen van de middenklasse. 'Als bewoner of als bezoeker, zich Andy Warhol wanend, met zonnebril op aan de IPA in de hipsterkroeg. Of met prosecco in de wine bar, afhankelijk van de subcultuur waar je je deel van waande. Wie dronk in een opkomende wijk, voelde zichzelf ook opkomend.' En de buitenwijken? Daar was zich 'een ander soort mensen' gaan ophopen. 'Urban werd hip, banlieue werd sip, synoniem aan problemen.' De ooit zo veelbelovende buitenwijken veranderden in 'krachtwijken, ontwikkelwijken of bloemkoolwijken'. Van der Maas: 'Maar het ging te krachteloos, de opeenhoping van kleine beurzen en kansarmoede nam toe, het ressentiment onder bewoners eveneens.' En nu? 'Aarzelingen of niet,' schrijft Van der Maas, 'Amsterdam maakt een sprong vooruit en lanceert 'meerkernige ontwikkeling' onomwonden als uitgangspunt voor de toekomst. De uitrol van het centrummilieu kabbelt ook nog wel even voort, maar voor grote stappen zijn vanaf nu de buitenwijken aan de beurt.'

In Nieuw-West ondertussen krijgen bewoners het idee dat ze een fonkelnieuw, uiterst duur cultuurpaleis door de strot geduwd krijgen zonder dat ze erom gevraagd hebben. Daarom het geld niet geïnvesteerd in prullenbakken en straatverlichting? Drie jaar geleden werd er nog voor veel geld een verkiezing georganiseerd om het Osdorppein met een nieuwe naam op te stuwen in de vaart der volkeren. De uitslag: noem het Osdorppein Osdorppein en ga weer een beetje normaal doen.

Als je bewoners hun mening vraagt, is die vaak 180 graden anders dan die van bestuurders, zegt Piet Boon van buurtbelangengroep GoedBeterWest! en lid van de stadsdeelcommissie Nieuw-West. "Vervolgens zitten ze met zo'n mening in hun maag, want vaak zijn de contracten met ontwikkelaars al getekend en kunnen ze er niets meer mee."

Frustrerend, vindt hij. "De politieke wil ontbreekt om open te staan voor zienswijzen van de commissie en de bewoners." En de lokale kennis. "Dan zien ambtenaren van de gemeente dat er in hun plannen voor 2050 een ov-lijntje ontbreekt en tekenen ze een stippellijntje in op de kaart. Dat blijkt dan dwars door een winkelcentrum te lopen."

Dicht bij de Dam

Terug naar Noord. Bas Kok, schrijver van *Oer-knal aan het IJ*, wil over zijn stadsdeel graag eerst een misverstand rechtzetten: Noord ligt niet ver van de Stopera. Sterker nog: van alle stadsdelen ligt Noord het dichtst bij de Dam.

Fysieke afstand doet er niet toe, wil hij maar zeggen. Maar de stelling dat Noord, Zuidoost en Nieuw-West er bekaaid van afkomen durft hij wel aan. "In de beleving is het zo dat de bestuurders in het centrum de andere kant opkijken. Voor een deel is dat sentiment, maar het is ook realiteit."

Hoe dat komt? Kok: "Op de eerste plaats doordat wethouders en gemeenteraadsleden over het algemeen niet in die stadsdelen wonen. Maar misschien belangrijker: de economische machtsbasis ligt er niet. Die ligt op Schiphol, op de Zuidas en in de haven. Dat is waar de miljarden heen gaan."

Neem de bruggen. Het geld dat eraan uitgegeven zou moeten worden, is nu gereserveerd voor de mogelijke komst van een nieuwe Schiphollijn en ondertunneling van de Zuidas. "Maar je kunt ook kijken naar de windmolens," zegt Kok. "Op IJburg wonen veel kiezers van besturende partijen. Er zit politieke macht, dus daar kwamen ze uiteindelijk niet. Nu komen ze in Noord, op het Cornelis Douwesterrein en bij de Noorder IJplas."

Het is mooi, vindt Kok, dat het college de nieuwe openbare bibliotheek heeft verplaatst van Zuid naar Zuidoost en Nieuw-West verrijkt met een nieuwe Meervaart. "Daar wil ik ze best een compliment voor maken, maar de realiteit is nog altijd dat 95 procent van de culturele instellingen zich bevindt in het centrum en Zuid, net als 95 procent van het hoger onderwijs en 95 procent van de gemeentelijke diensten. Er zijn nu alweer plannen gemaakt voor een nieuw museum op de Zuidas."

Masterplannen voor Zuidoost en Nieuw-West en de 'aanpak Noord'? "Dat is niet investeren, maar repareren," zegt Kok. "Dat is ontwikkelingshulp aan je zwakste stadsdelen, herstellen van wat je al die jaren hebt laten versloffen."

In de steek gelaten

Genoeg is het niet, zegt ook Lex Veldboer, lector stedelijk sociaal werk aan de Hogeschool van Amsterdam. "Terwijl er dus heus wel extra geld naar deze wijken toe gaat. Wij noemen dat in ons vakgebied de *disproportionate care law*: de problemen groeien harder dan het geld dat erbij komt. Dat leidt tot onbegrip, tot het gevoel dat de overheid mensen in de steek laat. Terwijl de bestuurder het heeft over investeringen, ervaren bewoners dat er bezuinigd moet worden. Beiden hebben gelijk, maar praten langs elkaar heen."

Hij merkt, zegt hij, dat professionals als huisartsen en docenten die hij in die wijken spreekt, onder grote druk staan. "Ze maken continu overuren, sociaal werkers hanteren wachtlijsten en men ervaart een sluipende verschraving van voorzieningen. Dat kun je alleen oplossen door nog ongelijker te investeren. Maar hoever kun je daarmee gaan? Ook het buurthuis in De Pijp of het wijkteam in de Watergraafmeer heeft geld nodig."

Left behind places noemen ze in Engeland de wijken waar de klappen vallen. "Dat is echt een schrikbeeld," zegt Veldboer. "Arme wijken krijgen daar soms minder geld dan rijke. Dat hebben we hier niet, maar wat je wel ziet is dat elke bezuiniging er extra wordt gevoeld. Het leed zit achter de voordeur. En daarmee de onvrede."